

Sygn. akt I C 914/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2015 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Kamil Grzesik

Protokolant: protokolant Edyta Gruszka

po rozpoznaniu w dniu 4 września 2015 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa **Syndyka Masy Upadłości G. G. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) w L.**

przeciwko **E. G.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną i o zapłatę

I. zasądza od pozwanej E. G. na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości G. G. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) w L. kwotę 1 310 000 zł (jeden milion trzysta dziesięć tysięcy złotych), wraz z odsetkami ustawowymi, liczonymi od dnia 16 maja 2014 r. do dnia zapłaty;

II. oddała powództwo o ustalenie bezskuteczności stosunku do masy upadłości czynności prawnych darowizn dokonanych przez upadłego G. G. na rzecz żony E. G. z dnia 9 grudnia 2011 r., 22 grudnia 2011 r. i 29 grudnia 2011 r.;

III. zasądza od powoda Syndyka Masy Upadłości G. G. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) w L. na rzecz pozwanej E. G. kwotę 5 904 zł (pięć tysięcy dziewięćset cztery złote), tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

IV. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz pełnomocnika pozwanej adwokata R. M. kwotę 2 952 zł (dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt dwa złote), tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej, jakiej udzielił pozwanej z urzędu.

UZASADNIENIE

Powód Syndyk Masy Upadłości G. G. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) w L. w ostatecznie sprecyzowanym żądaniu pozwu, skierowanym przeciwko E. G. wniósł o : 1) ustalenie bezskuteczności w stosunku do masy upadłości czynności prawnych darowizn dokonanych przez upadłego G. G. na rzecz żony E. G. : z dnia 9 grudnia 2011 r. na kwotę 400 000 zł, z dnia 22 grudnia 2011 r. na kwotę 380 000 zł, z dnia 29 grudnia 2011 r. na kwotę 530 000 zł jako bezskutecznych z mocy prawa, zgodnie z przepisami ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze (art. 189 k.p.c. w związku z art. 127 ust. 1 PrUiN) jako dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli; 2) zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda zwrotu kwoty otrzymanych darowizn w łącznej wysokości 1 310 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty; 3) zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego.

Na uzasadnienie swoich roszczeń powód przywołał okoliczność rozporządzenia przez upadłego G. G. na rzecz żony, E. G. majątkiem o łącznej wartości 1 310 000 zł w okresie roku poprzedzającego złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, co spełnia dyspozycję normy z art. 127 ust. 1 PrUiN. Zdaniem powoda rozporządzenie to godzi w interes wierzycieli i w znacznym stopniu uniemożliwia ich zaspokojenie oraz prowadzenie skutecznej egzekucji. Powód wskazał, że działanie upadłego oraz pozwanej było niezgodne z prawem i tym samym nie może korzystać z ochrony praw nabytych.

Powód wniósł o dopuszczenie dowodu w postaci postanowienia z dnia 14 lutego 2013 r. o zabezpieczeniu majątku dłużnika G. G. prowadzącego działalność pod firmą (...) w L. poprzez ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego oraz postanowienia z dnia 11 października 2013 r. o ogłoszeniu upadłości G. G.; celem potwierdzenia okoliczności przedmiotowej sprawy.

Ponadto powód wniósł o dopuszczenie dowodu z trzech umów darowizny (z dnia 9 grudnia 2011 r. na kwotę 400 000 zł, z dnia 22 grudnia 2011 r. na kwotę 380 000 zł, z dnia 29 grudnia 2011 r. na kwotę 530 000 zł) na okoliczność ustalenia istnienia wskazanych wierzytelności.

Powód wniósł także o dopuszczenie dowodu w postaci wezwania z dnia 12 lutego 2014 r. celem potwierdzenia bezskutecznego wezwania E. G. do zwrotu świadczeń.

W piśmie przygotowawczym z dnia 2 czerwca 2015 roku, pozwana E. G. wniosła o : 1) oddalenie powództwa w całości; 2) zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych powiększonych o stawkę podatku od towarów i usług; 3) dopuszczenie dowodu z dokumentów i z przesłuchania stron na okoliczność rozdysponowania przez pozwaną środkami uzyskanymi tytułem darowizn na rzecz podmiotu trzeciego. Pozwana wskazała, że nie dysponuje już środkami przekazanymi jej przez męża w postaci darowizn, a w konsekwencji roszczenie winno być kierowane do spółki, w której majątku znajduje się obecnie w/w korzyść.

stan faktyczny niniejszej sprawy przedstawia się następująco:

W dniach 9 grudnia 2011 r., 22 grudnia 2011 r. oraz 29 grudnia 2011 r. między G. G. i jego żoną E. G. zostały zawarte trzy umowy darowizny na rzecz pozwanej na kwoty w wysokości odpowiednio : 400 000 zł, 380 000 zł i 530 000 zł.

Dowód : okoliczność bezsporna; umowy darowizny z dnia 9 grudnia 2011 r., 22 grudnia 2011 r., 29 grudnia 2011 r. (k 7-9)

W dniu 7 grudnia 2012 reprezentujący Skarb Państwa Naczelnik Urzędu Skarbowego w C. złożył w Sądzie Rejonowym dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie Wydział VIII Gospodarczy wniosek o ogłoszenie upadłości G. G., prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) w L.. Postanowieniem z dnia 11 października 2013 r. Sąd ten ogłosił upadłość (...), prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) w L..

Dowód : okoliczność bezsporna; postanowienie Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie Wydział VIII Gospodarczy dla spraw upadłościowych i naprawczych z dnia 11 października 2013 r. (k 6).

Środki pieniężne otrzymane od męża tytułem darowizn pozwana E. G. przekazała do spółki.

Dowód : okoliczność bezsporna.

Stan faktyczny niniejszej sprawy był w istocie bezsporny. Powód potwierdził ostatecznie fakt przelewu przez pozwaną kwoty otrzymanych darowizn na rzecz spółki. tym samym zbędne stało się jej przesłuchanie.

Sąd zważył co następuje :

Analizując stan faktyczny niniejszej sprawy oraz stanowiska stron stwierdzić należy, że istotę sporu stanowiły następujące okoliczności. Po pierwsze okoliczność ewentualnej utraty przez syndyka masy upadłości legitymacji do wytoczenia powództwa na podstawie art. 127 PrUiN przeciwko osobie trzeciej w sytuacji, gdy wyzbyła się ona uzyskanej

korzyści majątkowej. Po drugie kwestia zasadności powództwa o ustalenie bezskuteczności czynności prawnej w oparciu o art. 189 k.p.c.

Przedmiotem sporu nie była natomiast sama bezskuteczność darowizn dokonanych przez upadłego na rzecz pozwanej jednak dla porządku stwierdzić należy, że stan faktyczny niniejszej sprawy spełniał przesłanki art. 127 PrUIN albowiem darowizny zostały dokonane w ciągu roku przed dniem ogłoszenia upadłości i tym samym darowizny te uznać należy za bezskuteczne w stosunku do masy upadłości.

Odnosząc się natomiast do pierwszej kwestii, Sąd uznał za bezzasadne twierdzenie pozwanej o niemożności kierowania w stosunku do niej roszczenia o zwrot korzyści w sytuacji, gdy korzyścią tą pozwana już nie dysponuje. Pozwana wskazała bowiem, że korzyści uzyskane przez nią tytułem darowizn przekazała do spółki, a w konsekwencji roszczenie syndyka masy upadłości powinno być kierowane w stosunku do tego podmiotu, w którego majątku znajduje się korzyść.

W art. 131 Pr.u.n. ustanowiona została zasada subsydiarnego stosowania przepisów art. 527-534 k.c. Zasada ta oznacza, że w takim zakresie, w jakim stan faktyczny unormowany jest w przepisach Prawa upadłościowego i naprawczego nie stosuje się przepisów o skardze pauliańskiej, nie chodzi jednak o relację *lex specialis - lex generalis*, lecz o komplementarność unormowań. Oznacza to, że do oceny skutków rozporządzenia korzyścią uzyskaną przez osobę trzecią na podstawie bezskutecznej z mocy prawa czynności prawnej z upadłym nie jest wyłączone stosowanie przepisów kodeksu cywilnego o ochronie wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika, może mieć zatem zastosowanie art. 531 § 2 k.c. Zgodnie z tym przepisem, gdy osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią, wierzyciel może wystąpić bezpośrednio przeciwko osobie, na której rzecz rozporządzenie nastąpiło, jeżeli wiedziała ona o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną albo jeżeli rozporządzenie było nieodpłatne. Uprawnienie syndyka masy upadłości do skorzystania na podstawie art. 531 § 2 k.c. z roszczenia przeciwko następcy szczególnemu osoby trzeciej nie oznacza - wbrew zarzutom strony pozwanej - utraty przez syndyka legitymacji do wytoczenia powództwa przeciwko osobie trzeciej na podstawie art. 127 Pr.u.n, sytuacja masy upadłości w przypadku bezskuteczności czynności z mocy samego prawa nie może bowiem ulegać pogorszeniu tylko dlatego, że osoba trzecia wyzbyła się uzyskanej korzyści. Konieczność wytoczenia powództwa przeciwko kolejnemu nabywcy korzyści niweczyłaby ułatwienia przewidziane w art. 127 i nast. Pr.u.n. W sprawie opartej na takim powództwie syndyk obciążony byłby ciężarem wykazania okoliczności uzasadniających ustalenie bezskuteczności czynności prawnej wobec masy upadłości. Takie rozwiązanie umożliwiłoby uniknięcie odpowiedzialności osoby trzeciej, która wyzbywa się korzyści uzyskanej z czynności bezskutecznej *ex lege*. Osobie trzeciej nie należy więc przyznawać ochrony kosztem wierzycieli masy upadłości (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2007 r., IV CSK 184/07). Analizując powyższy problem nie należy też pomijać wykładni celowościowej przepisu art. 134 prawa upadłościowego zgodnie z którym „jeżeli czynność upadłego jest bezskuteczna z mocy prawa lub została uznana za bezskuteczną, to co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło, podlega przekazaniu do masy upadłości, a gdy przekazanie w naturze jest niemożliwe, do masy upadłości powinna być wpłacona równowartość w pieniądzu”. Zatem skoro w sytuacji zbycia rzeczy oznaczonych co do tożsamości syndyk miałby roszczenie do osoby trzeciej o zwrot ich równowartości to tym bardziej syndyk może żądać zwrotu określonej kwoty pieniężnej, którą osoba trzecia uzyskała od upadłego, a której wyzbyła się na rzecz osoby czwartej.

Z tych względów Sąd orzekł jak w punkcie I sentencji.

Odnosząc się do drugiej kwestii, Sąd uznał za niezasadne żądanie ustalenia bezskuteczności w stosunku do masy upadłości czynności prawnych darowizn z uwagi na brak interesu prawnego po stronie powoda.

Roszczenie powoda dotyczące ustalenia bezskuteczności w stosunku do masy upadłości czynności prawnych darowizn dokonanych przez upadłego G. G. na rzecz żony E. G. z dnia 9 grudnia 2011 r., 22 grudnia 2011 r. i 29 grudnia 2011 r. oparte było na przepisie art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Zgodnie z poglądem utrwalonym w orzecznictwie i akceptowanym w piśmiennictwie prawniczym, strona ma z reguły interes prawny w żądaniu ustalenia

wówczas, gdy istnieje niepewność prawa lub stosunku prawnego, tak z przyczyn faktycznych jak i prawnych. Jednakże sytuacja, gdy strona może skorzystać także z innej formy ochrony swych praw, np. może wytoczyć powództwo o zasądzenie, w zasadzie wyklucza istnienie interesu prawnego w ustaleniu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2006 r. V CSK 188/05, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 lutego 2015 r. I ACa 842/14).

W przedmiotowej sprawie Sąd oddalił powództwo o ustalenie bezskuteczności z uwagi na brak interesu prawnego w postaci dalej idącego powództwa o zasądzenie. W ocenie Sądu powód w drodze powództwa o zasądzenie osiągnął w pełni ochronę swoich praw. Niesłuszne byłoby zatem twierdzenie, że w obecnym stanie prawnym powództwo oparte na treści art. 189 k.p.c. jest jedynym roszczeniem, z jakiego powód mógł skorzystać.

Z tych względów Sąd orzekł jak w punkcie II sentencji.

Uzasadniając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania Sąd wziął pod uwagę fakt, że każde z roszczeń dochodzonych w niniejszej sprawie posiadało tożsamą wartość przedmiotu sporu. Pamiętać należy również, że powód w pierwotnym pozwie formułował trzecie roszczenie tj. żądanie uznania za bezskuteczne. Pisma, którymi precyzowano żądanie de facto były próbą zastąpienia powództwa o ukształtowanie stosunku prawnego powództwem o ustalenie. Sąd nie potraktował ich zatem jako sprecyzowania pozwu lecz cofnięcie w zakresie żądania uznania za bezskuteczne (527 k.c.) i rozszerzenie o żądanie ustalenia bezskuteczności w oparciu o art. 189 k.p.c. Do cofnięcia pozwu doszło przed pierwszą rozprawą lecz po jego doręczeniu pozwanej zatem na potrzeby rozstrzygnięcia o kosztach postępowania cofnięcie pozwu należało uznać za równoważne przegraniu sprawy w tym zakresie. Tym bardziej, że powództwo w jego pierwotnym (cofniętym) zakresie byłoby bezzasadne bowiem art. 127 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze statuuje bezskuteczność czynności prawnych dokonanych przez upadłego w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, którymi rozporządził on swoim majątkiem, jeżeli dokonane zostały nieodpłatnie albo odpłatnie, ale wartość świadczenia upadłego przewyższa w rażącym stopniu wartość świadczenia otrzymanego przez upadłego lub zastrzeżonego dla upadłego lub dla osoby trzeciej. Wskazana w tym przepisie bezskuteczność następuje ex lege, a więc nie wymaga wydania konstytutywnego wyroku sądu, jak ma to miejsce w przypadku przepisów ogólnych regulujących skargę pauliańską (art. 527 k.c. i nast.). Bezskuteczność ex lege czynności prawnych, o których mowa w ust. 1-3 art. 127, nie wymaga podjęcia przez syndyka (zarządcę) żadnych czynności procesowych w celu ustalenia tego stanu prawnego, w szczególności wniesienia powództwa o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną. Wniesienie takiego pozwu musi skutkować oddaleniem powództwa, nie można bowiem uznać za bezskuteczną czynności prawnej bezskutecznej z mocy prawa (wyrok Sądu Najwyższego z 26.11.1999 r. III KKN 464/98, LexPolonica nr 2059576; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 19.06.2013 r. I ACa 1245/11, <http://orzeczenia.ms.gov.pl>).

Tym samym uznać należy, że powód uległ w zakresie dwóch żądań tj. żądania uznania za bezskuteczne i żądania ustalenia bezskuteczności natomiast pozwana uległa w części dotyczącej żądania zapłaty. Skoro zatem powód nie poniósł żadnej opłaty to jedynym kosztem pozostaje wynagrodzenie profesjonalnych pełnomocników w wysokości 7200 zł plus 23 procent vat. Przyjmując, że powódka przegrała w 2/3 to należało zasądzić na rzecz pozwanej kwotę 5904 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pełnomocnika z urzędu natomiast w pozostałej części wynagrodzenie pełnomocnika nakazano wypłacić ze środków Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w Krakowie.

O wynagrodzeniu dla pełnomocnika powoda w pkt IV wyroku Sąd orzekł na podstawie przepisu § 15 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 490). Wysokość wynagrodzenia została ustalona w oparciu o przepis art. 6 ust. 7 cytowanego rozporządzenia; stosownie do przepisu § 2 ust. 3 kwota należnego wynagrodzenia 7.200,00 zł została powiększona o podatek VAT.